

Sygn. akt V CZ 124/14

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

w sprawie ze skargi A. B.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 19 kwietnia 2014 r. w sprawie z powództwa A. B. przeciwko T. M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 5 marca 2015 r.,

zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 października 2014 r.,

1) oddala zażalenie;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1 817 (jeden tysiąc osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

W dniu 29 sierpnia 2014 r. powódka A. B. złożyła skargę o wznowienie postępowania w sprawie ... 1335/09, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we W. z dnia 19 kwietnia 2012 r., którym oddalono jej powództwo wobec T. M. Wyrok Sądu Okręgowego uprawomocnił się w dniu 12 czerwca 2014 r., tj. z dniem oddalenia apelacji powódki przez Sąd Apelacyjny.

Powódka podniosła, że po uprawomocnieniu się wyroku wykryła okoliczności faktyczne i środki dowodowe, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mogła wcześniej skorzystać. Ponadto wskazała, że nie mogła podjąć należytej obrony, ponieważ pełnomocnik z urzędu nie angażował się w sprawę, zaś na późniejszym etapie występowała już sama.

Postanowieniem z dnia 30 października 2014 r. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 401 § 1 k.p.c. skargę o wznowienie odrzucił uznając, że nie opiera się ona na ustawowej podstawie wznowienia. Niedostatki obrony, czy to wynikające z braku staranności profesjonalnego pełnomocnika procesowego, czy to spowodowane nieudolnością samej strony, nie są tożsame z pozbawieniem strony możliwości działania wskutek naruszenia przepisów prawa, tj. przesłanką nieważności postępowania jako podstawy wznowienia, o której mowa w art. 401 pkt 2 k.p.c.

Odnosząc się do twierdzeń powódki dotyczących nowych okoliczności faktycznych i środków dowodowych wykrytych po uprawomocnieniu się zaskarżonego wyroku, Sąd Apelacyjny wskazał, że art. 403 § 2 k.p.c. traktuje o faktach i dowodach „wykrytych”, czyli istniejących przed uprawomocnieniem się skarżonego wyroku, tyle że wówczas stronie nieznanymi lub dla niej niedostępnymi, co uniemożliwiało skorzystanie z nich wcześniej. Powołany przez powódkę dowód w postaci listu L. P. został napisany już po wyrokowaniu przez Sąd Apelacyjny, więc nie jest on dowodem wykrytym w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Z kolei wspomnianego w skardze nagrania rozmowy stron powódka nie przedłożyła, nie wskazała też czasu i okoliczności jego sporządzenia, treści rozmowy ani jej związku ze sprawą. W konsekwencji nie można w takiej sytuacji stwierdzić, że nagranie jest dowodem o cechach wymaganych przez art. 403 § 2 k.p.c. Gdy chodzi natomiast o powołany przez powódkę wyrok skazujący pozwanego za

groźby karalne wobec syna powódki, to uprawomocnił się on i był znany powódce na długo przed wyrokowaniem przez Sąd Apelacyjny w sprawie ... 1335/09 (... 565/14).

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego powódka zarzuciła naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że wznowienie postępowania jest możliwe tylko wtedy, gdy fakty i dowody powoływane jako podstawa dla wznowienia postępowania były wykryte w toku postępowania „pierwotnego” oraz naruszenie art. 233 k.p.c. przez nierozpoznanie wszechstronne materiału dowodowego, w szczególności listów Leszka Piotrowskiego i nagrania wnioskowanego przez stronę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. W piśmiennictwie i judykaturze jednolicie przyjmuje się, że jeżeli podstawą wznowienia postępowania jest odkrycie nowych dowodów, to powołana wyżej podstawa wznowienia postępowania nie obejmuje dowodów powstałych już po prawomocnym zakończeniu postępowania, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania. Podstawą wznowienia postępowania mogą więc być wyłącznie dowody, które istniały w trakcie tego postępowania, chociaż nie zostały wówczas powołane, gdyż z przyczyn obiektywnych nie były i nie mogły wówczas być znane stronie (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 208, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1975 r., III PZ 4/75, OSNCP 1976, nr 2, poz. 38 oraz z dnia 9 grudnia 2010 r., IV CZ 98/10, nie publ.). Dotyczy to jednak takiej sytuacji, gdy zgłoszone w skardze o wznowienie postępowania nowe dowody dotyczą okoliczności faktycznej, która była znana w trakcie postępowania prawomocnie zakończonego.

Na tle art. 403 § 2 k.p.c. należy bowiem wyraźnie odróżnić sytuację, w której samodzielną podstawą wznowienia jest nowa okoliczność faktyczna. Wówczas dowody na jej potwierdzenie nie muszą istnieć przed prawomocnym zakończeniem

postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1982 r., II CO 4/82, nie publ., z dnia 15 maja 2007 r., V CZ 36/07, nie publ., z dnia 16 listopada 2009 r., II UZ 40/09, nie publ. oraz z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CZ 13/11, nie publ.). Wówczas samo ustalenie, że środek dowodowy zaistniał po uprawomocnieniu się orzeczenia wydanego w postępowaniu, którego wznowienia się żąda, nie wystarcza do rozstrzygnięcia, że nie zachodzi przewidziana w art. 403 § 2 k.p.c. podstawa wznowienia. Podstawą wznowienia postępowania nie mogą być jednak nowe okoliczności faktyczne, które wprawdzie istniały w trakcie postępowania prawomocnie zakończonego, ale których strona nie powołała, choć istniała taka możliwość i obiektywna potrzeba albo, które strona powołała, lecz sąd je pominął, uznając je zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub spóźnione. Chodzi więc jedynie o okoliczności faktyczne, o których strona powzięła wiadomość w sposób pozwalający na ich powołanie już po prawomocnym zakończeniu postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 2005 r., IV CZ 96/05, nie publ., z dnia 20 kwietnia 2000 r., II UKN 167/00, PPIPS 2001, nr 6, poz. 70, z dnia 12 listopada 1998 r., II UKN 306/1998, OSNP - wkł. 1999, nr 3, poz. 3, wyrok z dnia 10 kwietnia 1973 r., II CR 104/73, OSNCP 1974, nr 2, poz. 29).

Mimo częściowo odmiennej od przyjętej przez Sąd Apelacyjny wykładni art. 403 § 2 k.p.c. za trafne należy uznać stanowisko tego Sądu, że nie uzasadniało uznanie za ustawową podstawę wznowienia postępowania określoną w tym przepisie, powołanie się przez skarżącą na prawomocny wyrok skazujący pozwanego za groźby karalne, skoro wyrok ten uprawomocnił się w dniu 12 listopada 2013 r., a zaskarżony skargą o wznowienie postępowania wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł w dniu 12 czerwca 2014 r. Nie tylko więc okoliczność wynikająca z tego wyroku, ale również środek dowody mógł być powołany przez skarżącą jeszcze przed prawomocnym zakończeniem postępowania.

Pozostałe dowody zgłoszone przez powódkę - powstałe już po prawomocnym zakończeniu postępowania - dotyczą, jak to określono w zażaleniu, stosowanych przez pozwanego metod w trakcie postępowania, które „powodują zastraszenie świadków w sprawie lub też przekładają się na przedstawienie przez nich błędnych informacji”. W innym miejscu zażalenia stwierdzono, że wykazują one „finansowy wpływ na świadków” przez przyjęcie przez L. P. korzyści

majątkowej za złożenie określonej treści zeznań. Ogólnie rzecz ujmując, dowody tego rodzaju nie dotyczą okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia samego sporu zakończonych prawomocnym wyrokiem zaskarżonym skargą o wznowienie postępowania, lecz okoliczności jego wydania, w szczególności wywierania przez pozwanego wpływu na treść dowodów przeprowadzonych w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Tego rodzaju okoliczności mogą być podstawą wznowienia postępowania, jeżeli świadczą o tym, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa, co jest odrębną podstawą wznowienia postępowania przewidzianą w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. Warunkiem dopuszczalności skargi o wznowienie postępowanie opartej na tej podstawie prawnej jest jednak wykazanie faktu popełnienia przestępstwa, zgodnie z art. 404 k.p.c., prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 49/08 (nie publ.) uznano, że złożenie fałszywych zeznań spełnia także kryteria podstawy wznowienia przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. Także w takim ujęciu fakt złożenia fałszywych zeznań może być jednak udowodniony, zgodnie z tym orzeczeniem, wyłącznie przedstawieniem prawomocnego wyroku skazującego za składanie fałszywych zeznań w postępowaniu, o którego wznowienie się wnosi. Powyższe rozważania uzasadniają wniosek, że podniesione przez skarżącą nowe okoliczności w postaci wywierania bezprawnego wpływu przez pozwanego na treść dowodów przeprowadzonych w sprawie prawomocnie zakończonej nie stanowiły ustawowej podstawy wznowienia nie z tej przyczyny, że środki dowodowe powstały już po prawomocnym zakończeniu postępowania, lecz z tego względu, że nie zostały wykazane za pomocą prawomocnego wyroku skazującego za czyn stanowiący przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, w tym za składanie fałszywych zeznań, co jest przesłanką dopuszczalności wznowienia. Z tej przyczyny bezprzedmiotowy dla rozstrzygnięcia o zasadności zażalenia był zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. związany z zarzucanym w zażaleniu brakiem wszechstronnej oceny przez Sąd Apelacyjny materiału dowodowego zaoferowanego w skardze przez powódkę.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie jako bezzasadne (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.) O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1, art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. oraz przepisów § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).